

Т. М. МАЛИНОВСЬКА,

кандидат юридичних наук,

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії

з проблем профілактики правопорушень та взаємодії з населенням

навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції

Харківського національного університету внутрішніх справ

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ В УКРАЇНІ

Проаналізовано поняття, функції та процес формування громадської думки в діяльності органів внутрішніх справ.

Сьогодні відбувається реформування органів внутрішніх справ, втілюється в життя нова філософія діяльності МВС України – органи внутрішніх справ на службі у народу. Така модель вимагає змін у психології та правовій ідеології десятків тисяч офіцерів.

Міністр внутрішніх справ України В. Ю. Захарченко у зверненні до особового складу органів внутрішніх справ від 15 листопада 2011 р. зазначив: «Людина була, є і залишатиметься в центрі уваги нашої діяльності. Вона повинна почуватися захищеною та твердо знати, що міліція завжди прийде на допомогу. Запорукою довіри населення є професіоналізм міліції, високий рівень моральних і ділових якостей її працівників. Окремий наголос – охорона громадського порядку, безпека дорожнього руху та профілактика злочинів. Саме працівники ДАІ, патрульної служби, дільничні інспектори міліції є так званими «офіцерами першого контакту». Саме від них здебільшого залежить, як міліцію сприйматиме населення. Їхні дії завжди мають бути зрозумілими для громадян» [1].

Зміцнення зв'язків органів внутрішніх справ із населенням і врахування громадської думки є одним з пріоритетних напрямків реформування МВС України, а також критерієм оцінювання ефективності правоохоронної діяльності.

Громадська думка або ставлення до міліції – це узагальнений показник її діяльності, він красномовно говорить про становище й статус міліції в суспільстві, ставлення та готовність громадян до співробітництва з органами правопорядку щодо запобігання, припинення та розкриття злочинів.

Процес формування громадської думки, його значущість у діяльності правоохоронних органів, як правило, залежить від правильно організованої роботи з урахуванням ставлення людей. Формуючи громадську думку про дія-

льність органів внутрішніх справ, необхідно зробити її потужною, вона повинна стати дієздатною, щоб досягти запланованих цілей. Ступінь досягнення цілей – критерій ваги громадської думки. На громадську думку впливає багато різних соціальних і несоціальних явищ, взаємовплив і взаємодія яких визначає її реальний рівень. Завдання полягає в тому, щоб розкрити механізм даного явища, нейтралізувати (по можливості) вплив негативних факторів та надати найбільшого прискорення позитивним.

У науковій літературі громадська думка вивчається за допомогою різних методів дослідження: спостереження, юридичного (вивчення пропозицій, заяв та скарг громадян в межах вимог, встановлених Законом України «Про звернення громадян» [2], контент-аналіз матеріалів, що подаються у ЗМІ відносно ОВС) та соціологічного досліджень (опитування населення, накопичення фактів). На практиці перевага в основному надається саме соціологічним дослідженням, завдяки яким отримуються більш достовірні данні, які легше піддаються кількісному опрацюванню й аналізу шляхом використання обчислювальної техніки.

Результати, одержані під час вивчення думки населення про діяльність міліції, можуть бути використані для:

- переконання людей змінити думку щодо міліції;
- інформаційного насичення й перетворення недостатньо сформованої громадської думки на сталу;
- підсилення існуючої громадської думки;
- розрахунку часу, необхідного для зміни громадської думки про органи внутрішніх справ;
- з'ясування ставлення людей до працівників міліції того чи іншого регіону шляхом запровадження щоквартальних вивчень громадської думки.

Отримані дані дозволяють простежити окремі тенденції, які відображають взаємозв'язок органів внутрішніх справ із населенням та навколишнім середовищем. До них можна віднести:

- зростання стурбованості населення станом правопорядку в регіонах;
- усталену недовіру значної частини населення до органів внутрішніх справ та їх служб щодо їх спроможності вести боротьбу зі злочинністю, професійно надавати допомогу тим громадянам, які її потребують;
- зростаючу потребу в демократизації зв'язків органів внутрішніх справ з громадськістю;
- причини, за якими населення уникає контактів з працівниками міліції;
- підвищення інтересу керівників служб та підрозділів до результатів моніторингових досліджень, які стосуються ставлення населення до їх оперативно-службової діяльності тощо. Вивчення вказаних та інших тенденцій дає можливість розробити нові підходи, методи та засоби для більш ефективного виконання службових обов'язків працівниками органів внутрішніх справ [3, с. 78–79].

Якщо проаналізувати структуру міліції, а саме її підрозділи, то найбільш часто з населенням спілкуються дільничні інспектори, патрульно-постова служба, працівники ДАІ. Саме від них здебільшого залежить, як міліцію сприйматиме населення. Громадська думка формується саме від того, наскільки вчасно й правильно була надана допомога під час вирішення питання, яке турбує людину, саме цими підрозділами.

Визначальну роль у формуванні громадської думки щодо діяльності міліції відіграють засоби масової інформації. Порівняно з життєвим досвідом засоби масової інформації мають певну перевагу, тому що досвід кожної людини, кожної спільноти вельми обмежений її соціальним статусом, змістом соціальних ролей, які вона виконувала й виконує, життєвими обставинами її біографії. Саме засоби масової інформації розширюють суспільні горизонти громадян, залучають до сприйняття проблем, зміст яких, на перший погляд, не торкається безпосередньо буденного життя. Засоби масової інформації мають змогу формувати громадську думку у запланованому напрямку. Роль ЗМІ у формуванні громадської думки багато в чому зумовлюється обраною стратегією. Від того, якою є загальна спрямованість цієї стратегії, що і як формують ЗМІ за інших рівних умов, залежить ефективність процесу формування громадської думки.

Засоби масової інформації ефективні не тільки у формуванні громадської думки, але також і в її висвітленні, що особливо цінне в правоохоронній практиці.

Володіючи здатністю охоплювати своїм впливом величезне, практично необмежене коло осіб, ЗМІ виконують у суспільстві визначені, властиві їм функції:

- інформаційну, за допомогою якої йде потік інформації про стан громадського порядку, про криміногенну ситуацію, про героїчні вчинки співробітників органів внутрішніх справ тощо;
- просвітницьку, котра передбачає пропаганду комплексу знань різних галузей права;
- виховну, котра сприяє формуванню в аудиторії позитивної громадської думки про діяльність органів внутрішніх справ, впливає на настрої мас;
- регулятивну (чи управлінську), що спрямовує енергію й сили громадян на реалізацію завдань, що виникають перед суспільством;
- гедоністичну – створення в аудиторії стану задоволення чи насолоди, що викликаються впливом тієї чи іншої інформації. Дана функція сприяє кращому засвоєнню, запам'ятовуванню інформації й впливає на поведінку особистості, груп людей.

Названі функції ЗМІ дозволяють правоохоронним органам активно використовувати їх у боротьбі зі злочинністю, профілактиці правопорушень, правовій пропаганді.

Ефективність системи ЗМІ ще більше зростає, якщо її компоненти – преса, радіо, телебачення – використовуються комплексно.

Важлива роль у цьому напрямку належить Управлінню зв'язків із громадськістю, метою якого є інформування населення про результати роботи міліції у боротьбі зі злочинністю та підтриманні громадського порядку в державі, профілактики правопорушень, формування позитивного іміджу міліції.

Управлінням напрацьовано сталу систему інформування населення про діяльність органів внутрішніх справ. Для представників ЗМІ не рідше одного разу на тиждень організуються брифінги та прес-конференції за участю керівництва МВС, надається сприяння в отриманні коментарів посадових осіб ОВС, іншої актуальної інформації. До послуг журналістів та громадськості – широкий спектр інформації, яка щоденно розміщується на офіційному веб-сайті МВС України в мережі Інтернет та розсилається електронними мережами в десятки редакцій ЗМІ.

Про тісне співробітництво органів внутрішніх справ і засобів масової інформації свідчить той факт, що МВС України традиційно проводить Всеукраїнський творчий конкурс на краще висвітлення у ЗМІ діяльності органів внутрішніх справ. Цей факт свідчить про те, що органи внутрішніх справ таким чином залучають до співробітництва велике коло журналістів, а, як наслідок, у пресі розширюється потік інформації про діяльність міліції, що дає змогу здійснювати громадський контроль, залучати населення до співробітництва.

Засоби масової інформації України під час висвітлення діяльності правоохоронних органів з розкриття злочинів, особливо найбільш «резонансних», не тільки контролюють таку діяльність, а й допомагають правоохоронним органам проводити профілактичну роботу серед населення, шукати нові форми та методи щодо взаємодії населення та правоохоронців з охорони правопорядку й профілактики злочинності.

Певний внесок у забезпечення контролю за діяльністю міліції, зміцнення законності зробила газета МВС України «Іменем закону» з відкритою передплатою. У ній широко висвітлюються питання організації службової діяльності апарату МВС України, окремих підрозділів. На сторінках газети виступають кваліфіковані спеціалісти щодо роз'яснення завдань міліції у боротьбі зі злочинністю, застосування законодавства, а також інші читачі з пропозиціями щодо поліпшення оперативно-службової діяльності, критичними зауваженнями щодо конкретних недоліків у роботі тощо [4, с. 218].

19 грудня 2011 р. Міністр внутрішніх справ В. Ю. Захарченко видав наказ «Про деякі питання покращання взаємодії органів внутрішніх справ зі ЗМІ». Згідно з документом, міністр створює робочу групу, яка до 20 січня 2012 р. має розробити практичні рекомендації щодо взаємодії міліції зі ЗМІ. Також міністр наказує організувати вивчення особовим складом міліції законодавства про діяльність ЗМІ; забезпечити доступ журналістів до збирання відкритої інформації; сприяти журналістам у здійсненні їхньої законної діяльності та призначити відповідального за взаємодію з журналістами під час масових заходів тощо [5].

Одним із найбільш важливих завдань реформування є розвиток партнерських відносин між міліцією і населенням на засадах довіри, прозорості, взаєморозуміння і взаємодопомоги в боротьбі зі злочинністю. Досягнення цієї мети пов'язане із вирішенням ряду складних проблем і неможливе без налагодження конструктивної взаємодії з різними групами громадськості на основі узгодження позицій і взаємної участі у вирішенні правоохоронних завдань.

У той же час ефективне використання потенціалу громадськості може бути досягнуте, з одного боку, в результаті правильно організованої взаємодії на засадах закону, а з іншого – за допомогою зміцнення партнерських, шанобливих відносин між правоохоронцями і громадянами, створення позитивного образу працівника міліції та підвищення рівня довіри населення до міліції.

Список використаної літератури

1. Звернення Міністра внутрішніх справ до особового складу від 15 листоп. 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.naiu.kiev.ua/tslc/index.php?razdel=news&page=301111_0.
2. Про звернення громадян : закон України від 2 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
3. Джафарова О. В. Взаємодія міліції та населення як механізм реалізації прав та свобод людини і громадянина / О. В. Джафарова // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – Вип. 20. – 2002. – С. 78–83.
4. Джафарова О. В. Громадська думка як критерій оцінки ефективності діяльності ОВС / О. В. Джафарова // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – Вип. 16. – 2001. – С. 217–220.
5. Про взаємодію працівників ОВС із журналістами [Електронний ресурс] : звернення Міністра внутрішніх справ до особового складу ОВС від 8 груд. 2011 р. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/709257>.

Надійшла до редколегії 07.02.2012

МАЛИНОВСКАЯ Т. Н. ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ В УКРАИНЕ
Проанализировано понятие, функции и процесс формирования общественного мнения в деятельности органов внутренних дел.

MALYNOVSKA T. PUBLIC OPINION AS A FACTOR OF INTERNAL AFFAIRS AGENCIES' EFFECTIVE ACTIVITY IN UKRAINE
The notion, functions and procedure of formation of public opinion in the activity of internal affairs agencies are analyzed.